

Софийски Университет „Св. Климент Охридски“

СТАНОВИЩЕ

от: проф. д.с.н. **Таня Чавдарова**,
катедра „Социология“, СУ „Св. Климент Охридски“
научна специалност: „Социология“ с шифър 05.11.01

относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“ по научна специалност „Социология“ в СУ „Св. Климент Охридски“

автор на дисертационния труд: **Димитър Дончев Кацарски**

тема на дисертационния труд: **Playing for a living: онлайн покерът и покер професионализъмът в България, 2001-2015**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 38-102 от 13 февруари 2019 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Информация за дисертанта

Димитър Дончев Кацарски придобива бакалавърска степен по *Социология* от СУ „Св. Кл. Охридски“ през 2012 г. и завършва магистърска степен по „Културна антропология“ в същия университет, специалност *Културология*, през 2014 г. Той се обучава по докторска програма към катедра „Социология“ на СУ „Св. Кл. Охридски“ съгласно Заповед за зачисляване № РД 20-194 / 23. 01. 2015 г. на Ректора на СУ. Обучението е осъществено в редовна форма през периода: 01. 02. 2015 - 01. 02. 2018 г.

Димитър Кацарски е бил тютор по дисциплините: „Икономическа социология: класически идеи“ и „Икономическа социология: съвременни идеи“ през уч. 2016/17 г. и бе много добре приет от страна на студентите. Двете му участия като Еразъм студент (като бакалавър в Словакия и като докторант – в САЩ) допринесоха изключително много за обогатяването на неговия научен хоризонт и интереси. Четиригодишните ми впечатления от съвместната ни работа с Димитър Кацарски по дисертацията са за талантлив и ангажиран изследовател.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Димитър Кацарски представя за защита докторска дисертация в обем от 251 страници, приравнени към 287 стандартни страници (от 1800 знака). В цитираната литература са включени 145 заглавия, от които 13 са на български език, а останалите са на английски език. Тук се включват и 16 онлайн източници. Дисертацията е структурирана в четири глави, въведение, заключение, библиография и приложения. В 12 приложения са дадени таблици, графики и снимков материал. Отделни приложения представляват инструментите на различните елементи от емпиричното изследване.

Предложеният за защита дисертационен труд е посветен на една изключително слабо разработена тема, свързана със социалната прослойка от индивиди, зарабатващи хляба си с онлайн игра на покер и превърнали играта в свое основно занимание. Авторът изследва едно явление, което е сравнително ново в целия свят. Независимо от дълбоките корени на покера като игра, неговата онлайн форма очевидно става възможна едва с масовото разпространение на интернет и виртуалните игрови платформи. Онлайн покерът е част от виртуалната икономика на игрите, която засяга все по-голям социален сегмент, и, разбира се, основно поколенията, които са израснали с интернет и са социализирани в немалка степен чрез виртуалните игри. Това предполага, че темата тепърва ще става все по-актуална. В този смисъл дисертационният труд отговаря на вече наличната потребност от социологическа интерпретация на променящата се роля на виртуалните игри и тяхното включване в един нов тип икономика. Дисертацията е пионерска за България и е едно от малкото социологически изследвания на професионализма в покера в световен мащаб.

Основната цел на дисертацията е да докаже установяването в България на един „невидим“ социален тип покер играчи, за които онлайн покерът има смисъл на основно занятие и е основен или единствен източник на препитание, както и да докаже, че е налице процес на институционализация на онлайн професионализма чрез сдружения, обучителни школи и присъждани сертификати (с. 11).

За постигането на тази цел Д. Кацарски, първо, изгражда теоретична рамка, композирана от централните за работата понятия като „игра“, „пари“ и „професионализъм“. Втора глава надгражда изложението на спецификата на онлайн покера с дълбочинно навлизане в логиката на играта и проблематизиране на дилемата: хазарт или умение. Представена е инфраструктурата на онлайн покера, което хвърля мост към осъществения в трета глава макроанализ на покер икономиката

в България. Тук чрез кабинетно изследване детайлно са осветлени въпросите на нормативната регулация на феномена в периода 201-2015 г. на фона на световните тенденции в покер икономиката.

Четвърта глава представя основните резултати от осъщественото емпирично изследване с 47 играчи на покер, интервюирани по метода на „снежната топка“. Анализът в тази глава проверява мотивацията на респондентите да играят онлайн покер, тяхното себе-възприятие като „трудова (не)заети“ и „(не)професионалисти“, наличието на обучителни дейности и покер общност, ролята на дисциплината при играенето на покер, отношението на българското общество към покер играчите, пречупено през собствените им виждания.

Дисертационното изследване възплава овладяното умение на Димитър Кацарски за последователно, целенасочено и упорито социологическо дирене. Несъмнена е неговата способност и вкус към дълбинен и системен теоретичен анализ, подплатен със задълбочени и обширни познания на научната литература в областта на неговите интереси. В работата избликва евристичното мислене на дисертанта, неговото социологическо любопитство и внимание към детайла.

3. Оценка на приносите на дисертационния труд

Като цяло приемам самооценката за научните приноси в дисертацията, изложена в автореферата. Мога да синтезирам виждането си за основните насоки, в които дисертационният труд има приносен характер, по следния начин:

- 1) Според мен най-голям принос на дисертационния труд представлява „изваждането наяве“ и доказването, че онлайн покер играчите не са спорадично или случайно явление, а социално явление при това не само в България, но и навсякъде в съвременния свят. Анализът на социалните основания за съществуването на покер професионализма обосновава предположението, че този феномен не само няма да намалява, но нарастващо ще се разпространява. В този смисъл дисертацията има новаторската роля и нейно постижение е, че изследва възникването и институционализацията на нова реалност: и като занятие, и като социален слой, и като пазарен сегмент, и като обществена регулация. Не по-малко значимо е открояването на конфликтния „вход“ на новото в обществото: доказва се, че негативните обществени възприятия спрямо покер професионалистите допринасят за това феноменът да се държи скрит.
- 2) Друг съществен принос, осъществен главно в четвърта глава, е емпиричният анализ на вътрешния свят на играчите на покер. Очертани са техните главни себе-възприятия, свързани с представите им за работа и професионализъм. Анализирани са начините и пътищата, по които те разбират и осъществяват професионално развитие. Открито е двойствената им мотивация да си изкарват прехраната с покер. Интерпретирани са общностните им връзки, както и нагласите им към общественото здравеопазване и пенсионна система.

- 3) Макроанализът на покера, особено от гл.т. на законовата регулация и данъчната политика, има както научна стойност, така и практическа полезност. Детайлното очертаване на икономическите параметри на сектора повдига с особена сила проблема за скритите доходи, генерирани в него. Тук би било от полза да се привлекат примери за успешна (ако има такава) регулация или осветяване на приходите от покер.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Димитър Кацарски има три публикации на български език по темата на дисертацията и така надхвърля минималните национални изисквания за получаване на образователната и научна степен „доктор”. Две от тях, и двете по теоретичната част на дисертацията, са в рецензираното и реферирано списание „Социологически проблеми“ и в рецензирания „Годишник на СУ – книга Докторанти“, а третата статия е налична онлайн и е приета за печат в издателството на СУ.

5. Оценка на автореферата

Съдържанието на дисертационния труд е отразено коректно в автореферата.

6. Бележки, въпроси, предложения

Естествено, всеки научен текст поражда въпроси, а често и несъгласия (дори и от научния ръководител) с определени подходи, методи или тези, които дисертантът отстоява. Тук ще си позволя да отбележа най-съществените от моя гл.т. полемични аспекти на дисертационния труд.

1. Структурата на работата ми се струва недостатъчно добре балансирана: натежава първа глава или теоретичната рамка, а последната четвърта глава оставя впечатление за известна недоразработеност. Без да навлизам в оценка на частите, посветени на „игра“ и „пари“ сами по себе си, намирам, че те не са ясно и недвусмислено свързани с последващите части. Не виждам как те допринасят за операционализацията на индикаторите в емпиричното изследване и собствено емпиричния анализ. Същевременно в последната емпирична част някои потенциално много важни и интересни моменти са едва загатнати. Например само се споменава, че има покер училища, но не се дава никаква друга информация за тях. Въпросът с образованието, миналата заетост и преходът към покера на респондентите е много бегло засегнат. Имат ли те (или част от тях) и допълнителен източник на доход към момента на изследването, освен играта на покер? Обособяването на четирите групи професионалисти създава очакването, че ще бъде проведено системно сравнение между тях по основните индикатори. Такова сравнение има, но то е откъслечно и избирателно.
2. Преходът от полу-структурирано интервю за една част респонденти към въпросник с открити въпроси за друга част е методологически непрецизен и може да създаде проблем при интерпретацията на резултатите.

3. Стилът, с който е написана дисертацията, е наситен с препратки, детайлизирани примери и отклонения от поставения конкретен фокус. Това изисква много допълнителни усилия от читателя да следи изложението и естествено намалява концентрацията и разбирането на текста.

Надявам се тези бележки да подпомогнат дисертанта да развие по-добре своите идеи в бъдеща научна работа по темата.

7. Заключение

Представената за публична защита дисертация на **Димитър Дончев Кацарски** на тема: **„Playing for a living: онлайн покерът и покер професионализмът в България, 2001-2015“** е защитима както по отношение на образователната част на степента „доктор“ - чрез натрупаните сериозни и задълбочени познания в областите на неговата специализация, така и по отношение на научната част, най-вече чрез осъществените приноси и работа в едно сравнително ново научно поле. Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ "Св. Кл. Охридски".

Всичко изложено в становището ми дава основание да гласувам положително и да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят на **Димитър Кацарски** образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“.

10 май 2019 г.

гр. София

проф. д.с.н. Таня Чавдарова